

Mövzu: 11

İNKLÜZİV TƏHSİL MƏKTƏBLƏRİNDƏ TƏDRİS VƏ TƏLİMİN PLANLAŞDIRILMASI VƏ TƏTBİQİ

Plan:

- 1. İnküziv dərslərin planlaşdırılması**
- 2. Dərs planının sxemi**
- 3. İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması**

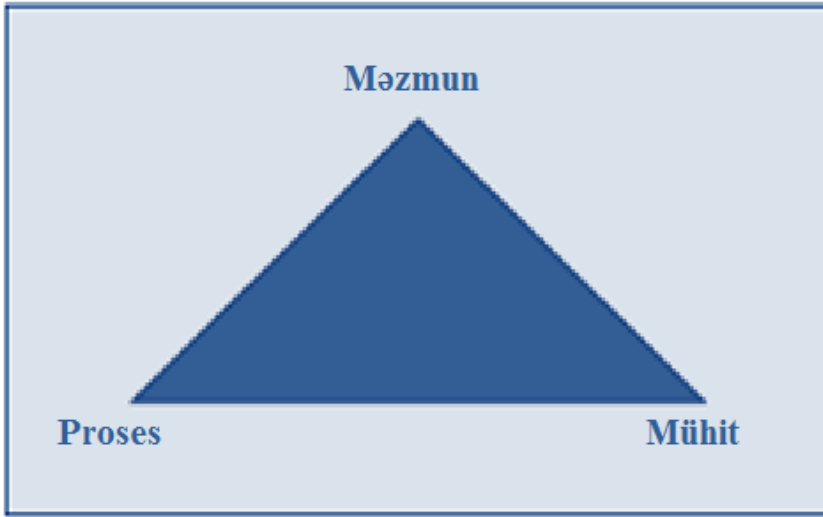
İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı:

1. RİİB, UNİCEF İnküziv təhsil üzrə müəllim inkişaf proqramları, 2019
2. UNICEF, Müəllim, inküziv və uşaqyönlü tədris və pedaqoqika. Texniki məlumat kitabçası" (Nyu-York: UNICEF, 2014).
3. "İnküziv təhsil müəlliminin təlimi. Proqram 4 - Dərslərin hazırlanması." <https://www.eenet.org.uk/the-10-videos-and-manuals/> EENET, 2017.
4. İnküziv siniflərdə əlilliyi olan uşaqların təhsili (xüsusi kitabça 3)
5. Çoxuşaqlı siniflərdə tədris üçün məsləhətlər (xüsusi kitabça 2)

1. İnküziv dərslin planlaşdırılması

Müəllimlər tərəfindən dərslin planlaşdırılması şagirdlərin maraqları, güclü tərəfləri, ehtiyacları və dərslin məzmununu nəzərə alıb dəyişikliklər edərək yanaşması ideal formadır. Müəllimlər bir sıra şagirdləri və öyrənmə tərzlərinin müxtəlifliyini nəzərə alaraq dərslərini planlaşdırmalıdır. Bu təcrübə əlilliyi olan şagirdlər üçün müvafiq olan və bütün şagirdlərin ehtiyaclarını təmin edən dərsləri inkişaf etdirir. Müəllimlər inklüziya və cəlb olunmanı asanlaşdırmaq üçün mədəni mühit və şagirdlər ilə məktəb arasında aydın əlaqələri təmin etməyi də planlaşdırmalıdır.

UNESCO inklüziv siniflərdə dərslərini planlaşdırmasında aşağıdakı kurikulum üçbucağını tövsiyə edir.

Məzmun – milli təhsil proqramında müəyyənləşdirilmiş mövzuya uyğunlaşdırılır. Mövzu uşaqlara aydın olmalıdır.

Proses – məzmunun necə öyrədilməsidir. Müxtəlif öyrənmə ehtiyaclarını qarşılamaq üçün müxtəlif təlim üsullarından istifadə olunur.

Mühit – fiziki (əşyavi) mühit, öyrənmə mühiti və sosial-psixoloji mühit daxildir. Dərslərini planlaşdırılmasında üçün istiqamətləndirici sualları cavablandırmaq işi yüngülləşdirir.

- Nə öyrədirik? (mövzu, məzmun)
- Nə üçün öyrədirik? (hədəflər, məqsədlər)
- Necə təlim edəcəyik? (üsullar, proses)
- Uşaqlar artıq nəyi bilir? (əvvəl öyrəndikləri, öncədən yoxlama sınağı)
- Uşaqlar nə edəcək? (fəaliyyətlər)
- Dərsi necə təşkil edəcəyik? (fiziki və sosial mühitin təşkil olunması daxil olmaqla)
- Fəaliyyətlər bütün uşaqlara uyğun olacaqmı?
- Uşaqların cüt və ya kiçik qruplarda işləmək imkanları olacaq?
- Uşaqlar etdiklərini necə qeydə alacaqlar? (təlim məhsulları, məsələn, şagirdin şəkdii rəsm)
- Uşaqların öyrəndiklərini necə biləcəyik? (rəy, qiymətləndirmə)
- Növbəti olaraq nə edirik? (öyrənilənlərin əks etdirilməsi və gələcək planlaşdırma)

Müəllimlər sadə sxemdən istifadə edərək dərsi planlaşdırma bilər.

2. Dərs planının sxemi

- ***Təlimin məqsədləri***
- ***Resurslar***
- ***Daha fərdi ehtiyacları olan uşaqlar***
- ***Giriş***
- ***Əsas məşğələlər***
- ***Nəticə***

Dərs planının sxemi	
Ümumi məlumat	
Fənn	
Sınıf	

Uşaqların sayı	
Vaxt	
Təlim məqsədləri	
Bu dərsdə uşaqlar nəyi öyrənməlidirlər? Onlar hansı bilik və bacarıqlara yiyələnəlidirlər?	
Resurslar	
Dərs üçün sizə hansı resurslar lazımdır? Uşaqlara hansı materiallar lazımdır? Resursları əldə etmək üçün uşaqlar necə kömək edə bilər?	
Fərdi ehtiyaclara malik uşaqlar	
Qrupda əlavə köməyə ehtiyacı olan uşaq varmı? Kim? Niyə?	

Bu uşaqlara hansı dəstəyi göstərməli olacaqsınız?	
Onlara fərdi kömək etməlisinizmi?	
Onların sinifdə müvafiq yerlərdə oturmasını təmin etməlisinizmi? (Sinif otağı sıx olduqda, onlara rahat kömək edə biləcəyiniz yerdə otuzdurmaq əlverişlidir). Həmin uşaqları onlara kömək edə biləcək uşaqların yanında yerləşməsini təmin edin. Əlilliyi olan uşaqları birlikdə qruplaşdırmayın.	
Giriş	
Məsləhətlər:	

- Uşaqlara bu dərstdə nəyi öyrənməklərini istədiyinizi deyın. Bəzi müəllimlər lövhədə yazır.
- Dərsə necə başlayacağınızı düşünün. Əvvəlki dərstdə uşaqların öyrəndiklərinə qısa nəzər salmağı unutmayın.
- Sizi əsas fəaliyyətlərinizə istiqamətləndirəcək şəkil müzakirəsi, açıq sual və ya uşaqların həll edəcəyi məsələ ilə başlamağa cəhd edin.

Plan:

Əsas fəaliyyətlər

Dərsin əsas hissəsində uşaqlar nə etməlidirlər?

Məsləhətlər:

- Uşaqlara təlimin məqsədini anladacaq tapşırıqlar hazırlayın.
- Müxtəlif fəaliyyətləri daxil etməyə cəhd edin; məsələn, uşaqlardan cüt və ya qrup şəklində işləməyi xahiş edin.
- Tapşırıqları necə təqdim və izah edəcəyinizə qərar verin.
- Uşaqlar tapşırıqlar üzərində işlədikdə vaxtınızı necə sərf edəcəyinizə qərar verin. Bu məqam əlavə köməyə ehtiyacı olan uşaqları dəstəkləmək üçün əlverişlidir.

Plan:

Nəticə

Məsləhətlər:

- Dərsin sonunda təlimin məqsədlərini gücləndirəcək fəaliyyət və ya müzakirə seçin. Uşaqlardan nə öyrəndiklərini soruşun.

Plan:

3. İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması

Təcrübədə inklüziv təhsil

Əksər müəllimlər əlilliyi olan uşaqları siniflərinə daxil etməyə etiraz etmirlər. Onlar bunun düzgün və bütün uşaqların eyni hüquqlara malik olduğunu bilirlər. Lakin bəzən müəllimlər sinifdə inklüzivanın necə olacağını təsəvvür edə bilmirlər. Bu proqram vasitəsilə biz inklüziv təhsilin tətbiqinə dair əsas anlayışları, prinsipləri, inklüziya üçün bir yerdə işləməyi öyrənirik. Biz inklüziv təlim mühitinin yaradılmasını dəstəkləyən təcrübi sinif strategiyalarını öyrənəcəyik. İnküzিয়া şagirdlərin ehtiyacları, güclü tərəfləri və maraqlarını nəzərə alaraq sadə düzəlişlər və dəyişikliklər etməklə mümkündür.

Dərs planlaşdırmasının mühüm hissəsi istifadə edəcəyiniz vasitələri planlaşdırmaqdır. Bu vasitələr dərsə uyğun və sinifdə uşaqlar üçün əlçatan olmalıdır. Müəllimləri ətrafda asanlıqla tapılan, təkrar emal oluna bilən və təbii materiallardan istifadə edərək öz şəxsi materiallarını hazırlamağa və yaradıcı olmağa sövq etmək lazımdır.

Təlim prosesində istifadə üçün əyani vəsaitlərin hazırlanmasının tələbləri var.

“Yaxşı” və inklüziv təlim vasitəsi:

- Aydın görünən;
- Cəlbedici, rəngli və ya qalın şriftlə yazılan;
- Təhlükəsiz şəkildə uşaqların tutacağı və ya toxuna biləcəyi ölçüdə;
- Düzümlü və asan təmir oluna biləcək möhkəm materiallardan hazırlanmış;
- Yalnız müvafiq məlumat və ya detallardan ibarət;
- İstifadəsi əyləncəli;
- Dərsin məqsədlərinə müvafiq;
- Yerli və tullantı materiallarından hazırlanmış;
- Bir dəfədən çox istifadə edilə bilən olmalıdır.

Resursların saxlanması və idarə edilməsi

- Resurslar müəllimlər otağında, kitabxana, direktor otağında və s. yerlərdə saxlanıla bilər.
- Müəllimlər əşyanı götürə, qeyd kitabçasında bunu qeyd edə və bitirdikdən sonra yerinə qaytarıb qoya bilərlər.
- Materialların qeydə alınmasını, təşkil edilməsini və nömrələnməsini hər hansı bir müəllim öz öhdəliyinə götürə bilər. Bu vəzifə yarımillik və ya illik növbəli ola bilər.
- Yaşca böyük uşaqlar da materialların təşkili və idarə edilməsində köməklik göstərə bilərlər. Bu, onlara faydalı bacarıqlar aşılamağa kömək edəcək.